

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ**

ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Εποπτεύων Καθηγητής: Ανδρέας Δημητρόπουλος

Επιμέλεια: Φωτεινή Σαραντοπούλου

A.M.: 1340200500373

ΑΘΗΝΑ 2009

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα	Τίτλος	Σελίδα
1.	<u>Εισαγωγή</u>	2
2.	<u>Ιστορική Εξέλιξη του Νομικού Συμβουλίου</u>	4
	2.1 <u>Πειραματισμοί έως το 1882</u>	4
	2.2 <u>Ν. ΑΚΑ'/1882 έως το 1940</u>	6
	2.3 <u>Α.Ν. 2374/1940 έως το 1945</u>	9
	2.4 <u>Α.Ν. 427/1945</u>	10
	2.5 <u>Η πορεία</u>	11
	2.6 <u>Η παρένθεση</u>	12
	2.7 <u>Το νέο ξεκίνημα</u>	14
3.	<u>Το Νομικό Συμβούλιο Σήμερα</u>	16
	3.1 <u>Λειτουργία</u>	16
	3.2 <u>Οργάνωση</u>	22
4.	<u>Αναφορά σε ανάλογους θεσμούς του εξωτερικού</u>	26
	4.1 <u>Ιταλία</u>	26
	4.2 <u>Αγγλία</u>	27
5.	<u>Παρατηρήσεις</u>	28
6.	<u>Συμπέρασμα</u>	29
	<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	30
	<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	32

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Εισαγωγή

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Ν.Σ.Κ.), σύμφωνα με της κείμενες διατάξεις, αποτελεί ενιαία ανωτάτη Αρχή του Κράτους, που υπάγεται απευθείας στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών.

Ως θεσμός συμπλήρωσε ήδη 127 χρόνια ζωής, αφού η ίδρυση του ανατρέχει στο έτος 1882, οπότε εκδόθηκε ο Νόμος Α.Κ.Α., με τον οποίο δημιουργήθηκε το Ν.Σ.Κ. υπό την πρώτη του, έστω εμβρυακή, υποτυπώδη, μορφή. Προηγήθηκε περίοδος πειραματικών προσπαθειών για την αναζήτηση της καλύτερης λύσης της ανάγκης που διαπιστώθηκε από τις αρχές του ελεύθερου βίου του Ελληνικού Κράτους για την οργάνωση μιας νομικής υπηρεσίας του Δημοσίου προς αντιμετώπιση των πολλών αστικών διαφορών με τους ιδιώτες

Σήμερα η αποστολή του Ν.Σ.Κ. συνίσταται κυρίως στην υποστήριξη της διοίκησης για τον χειρισμό νομικών υποθέσεων και την εκπροσώπησή της ενώπιον των δικαστηρίων. Ειδικότερα, υπερασπίζεται τα συμφέροντα του δημοσίου, καθοδηγεί και συμβουλεύει τη διοίκηση με γνωμοδοτήσεις, επεξεργάζεται σχέδια νόμων και διαταγμάτων που παραπέμπονται σε αυτό, αναγνωρίζει απαιτήσεις κατά του Δημοσίου και ρυθμίζει απαιτήσεις πτωχών οφειλετών του Δημοσίου. Από τη δεκαετία του 80 εκπροσωπεί επίσης την Ελληνική Δημοκρατία ενώπιον αφενός του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και αφετέρου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το θέμα

Ο θεσμός του Ν.Σ.Κ. στην παρούσα εργασία αναλύεται ως εξής: Αρχικά επιχειρείται μια αναδρομή στην ιστορία του Ν.Σ.Κ. που περιλαμβάνει όλες τις φάσεις εξέλιξης του από την απελευθέρωση της Ελλάδας μέχρι και σήμερα. Στο τρίτο μέρος της εργασίας απεικονίζεται το Ν.Σ.Κ. στη σημερινή του μορφή. Στο πλαίσιο αυτό αναλύονται η λειτουργία του (θεσμικό πλαίσιο, αρμοδιότητες, εγγυήσεις, καθήκοντα

μελών, υποχρεώσεις μελών Ν.Σ.Κ. και δημοσίων υπηρεσιών, γνωμοδοτική αρμοδιότητα) και η οργάνωση του (στελέχωση, γραφεία νομικού συμβούλου, δικαστικά γραφεία, κεντρική υπηρεσία, σχηματισμοί). Στη συνέχεια γίνεται αναφορά σε παρόμοιους θεσμούς το εξωτερικού. Τέλος απαριθμούνται ορισμένες προτάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του. Επιλέχθηκε ο παραπάνω τρόπος ανάπτυξης του θέματος γιατί θεωρήθηκε ως ο πλέον κατάλληλος για την πολύπλευρη ανάλυση του θεσμού και την κατάδειξη της σπουδαιότητάς του.

Ιστορική εξέλιξη του Νομικού Συμβουλίου

Η εξέλιξη της νομοθεσίας μπορεί να χωριστεί στις εξής περιόδους:

- 1.1 Τη μέχρι το έτος 1882 περίοδο των πειραματισμών
- 1.2 Την από της ισχύος του Ν. ΑΚΑ΄/1882 μέχρι το έτος 1940 περίοδο εδραιώσεως του θεσμού
- 1.3 Την από την ισχύ του Α.Ν. 2374/1940 μέχρι το έτος 1945 περίοδο οργανικής ολοκληρώσεως του θεσμού
- 1.4 Την από την ισχύ του Α.Ν. 427/1945 περίοδο
- 1.5 Την από την ισχύ του Β.Δ. 6/1961 (ΦΕΚ Α΄ 5) περίοδο της νέας εποχής στην πορεία του Ν.Σ.Κ.
- 1.6 Την από την ισχύ του Ν. 1256/82 (ΦΕΚ Α΄65/1982) περίοδο της παρένθεσης στην πορεία του Ν.Σ.Κ.
- 1.7 Την από την ισχύ του Ν. 1884/1990 (ΦΕΚ Α΄81) περίοδο που σηματοδοτεί το νέο ξεκίνημα στην πορεία του Ν.Σ.Κ. μέχρι σήμερα

2.1 Πειραματισμοί έως το 1882

Το βασιλικό διάταγμα της 12-5-1835 όρισε ότι το Δημόσιο "θέλει ενάγεσθαι" με τον Γραμματέα της Επικρατείας επί των Οικονομικών (Υπουργό Οικονομικών) και ότι αυτός μπορεί να διορίσει προς παράσταση του Δημοσίου ως ενάγοντος ή εναγομένου υπάλληλο του κλάδου του επιτήδειο, κατέχοντα καλά το νόμο ή να αναθέσει και σε κάποιον συνήγορο των δικαστηρίων της πρωτεύουσας το έργο αυτό. Πρέπει εδώ να λεχθεί

ότι στον Υπουργό Οικονομικών ανατέθηκε μεταγενέστερα η δικαστική εκπροσώπηση και άλλων νομικών προσώπων, εκτός του Δημοσίου, αρχής γενομένης με την ανάθεση δυνάμει του Β.Δ. 29-4-1843 της εκπροσώπησης του Εκκλησιαστικού Ταμείου.

Πρέπει επίσης να λεχθεί προκαταβολικά ότι κατά το αρχικό σύστημα εκπροσώπησης, το Δημόσιο εκπροσωπείτο: α) από τον Υπουργό των Οικονομικών σε όλες τις υποθέσεις και στην πρωτεύουσα του Κράτους και στην επαρχία, β) από τους Οικονομικούς Εφόρους στην περιφέρεια εκάστου, με εξαίρεση τις υποθέσεις για τις οποίες προβλεπόταν διαφορετική εκπροσώπηση, γ) από τους Ταμίες στις δίκες τις σχετικές με τη διοικητική εκτέλεση και δ) κατ' εξαίρεση από τους Νομάρχες σε κάποιες υποθέσεις. Η κατ' αυτό τον τρόπο στοιχειώδη αντιμετώπιση της ανάγκης της δικαστικής εκπροσώπησης του Δημοσίου δεν ήταν δυνατόν να ικανοποιεί τους αρμοδίους, γι' αυτό με το Β.Δ. 15.12.1843 δίνεται η πρώτη αφετηρία του θεσμού του Νομικού Συμβουλίου με τη σύσταση Επιτροπής, της οποίας τη γνώμη είχε το δικαίωμα να ζητεί ο Υπουργός Οικονομικών οσάκις αμφέβαλλε αν έπρεπε να εισαγάγει ή να εξακολουθήσει ενώπιον των δικαστηρίων μία δίκη που αφορούσε το Δημόσιο. Μετά τη σύσταση της Επιτροπής δημοσιεύτηκε το Β.Δ. 10.7.1856, με το οποίο διορίζονταν έμμισθοι δικηγόροι του Δημοσίου, που δεν είχαν όμως κώλυμα να δικηγορούν και σε ιδιωτικές υποθέσεις, εκτός όσων αφορούσαν το Δημόσιο. Διαπιστώθηκε όμως το ανεπαρκές και επιζήμιο αυτού του συστήματος εκπροσώπησης του Δημοσίου ενώπιον των Δικαστηρίων, ανακλήθηκε το ανωτέρω διάταγμα και επανήλθε το υφιστάμενο προηγουμένως καθεστώς της πληρεξουσιοδοτήσεως από τον Υπουργό Οικονομικών οποιουδήποτε δικηγόρου κλπ. για την υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου στα δικαστήρια. Με το Β.Δ. 26.7.1860 ανασυστάθηκε και πάλι στο Υπουργείο Οικονομικών Γνωμοδοτικό Συμβούλιο του οποίου τη γνώμη μπορούσε να ζητεί ο Υπουργός Οικονομικών οσάκις αμφέβαλλε αν πρέπει να κινήσει ή να υποστεί αγωγές ή να εξακολουθήσει δίκες ενώπιον των δικαστηρίων.

Το Συμβούλιο τούτο απαρτιζόταν από τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, το Βασιλικό Επίτροπο στην Ιερά Σύνοδο, τον Εισαγγελέα Εφετών Αθηνών και δύο δικηγόρους παρ' Αρείω Πάγω και γνωμοδοτούσε εγγράφως και με αιτιολογία σε υποθέσεις που εισάγονταν από τον Τμηματάρχη του Δικαστικού Τμήματος του Υπ. Οικονομικών. Στις συζητήσεις παρευρίσκονταν και ο αρμόδιος εισηγητής του

Υπουργείου απ' όπου προερχόταν η δίκη και ο δικηγόρος στον οποίο είχε τυχόν ανατεθεί η δικαστική υπόθεση που συζητιόταν. Παρά τη δημιουργία του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου μπορούσε ο Υπουργός Οικονομικών και χωρίς τη γνώμη αυτού να διεξάγει δίκη ή να προκαλέσει συμβιβασμό ή να διορίσει οποιονδήποτε αυτός ήθελε δικηγόρο στις δίκες του Δημοσίου. Με το ν. ΡΛΓ/1867 και το επακολουθήσαν βασιλικό διάταγμα 28.3.1867 συστήθηκε για πρώτη φορά θέση Δικαστικού Συμβούλου, νομομαθούς, που διοριζόταν για πέντε έτη, με σκοπό την άρση των ατόπων του συστήματος.

Με τα ανωτέρω νομοθετήματα επιδιώχθηκε αφενός μεν να διευθύνεται το Δικαστικό Τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών από άνδρα ειδήμονα και αμετάκλητο για ορισμένο χρόνο, αφ' ετέρου δε η διεξαγωγή των δικών του Δημοσίου να γίνεται είτε με την αυτοπρόσωπο παράσταση του Δικαστικού Συμβούλου στο Υπουργείο Οικονομικών ενώπιον των δικαστηρίων είτε με την παράσταση άλλων δικηγόρων, διοριζομένων όμως με τη σύμπραξη του Δικαστικού Συμβούλου στο Υπουργείο Οικονομικών για μεγαλύτερη εγγύηση. Για την επιτυχία των τεθέντων σκοπών ο Δικαστικός Σύμβουλος μπορούσε να προσκαλέσει σε Συμβούλιο και άλλους δικηγόρους και προεδρεύων τούτου να προκαλέσει έγγραφη γνωμοδότηση επί των υποβληθέντων ζητημάτων και υποθέσεων.

2.2 Ν. ΑΚΑ΄/1882 έως το 1940

Αλλά η αδυναμία του συστήματος παρέμεινε παρά τη βελτίωση, διότι η κύρια διεξαγωγή των δικών του Δημοσίου γινόταν από συνεχώς αυξανόμενο αριθμό δικηγόρων, όχι πάντοτε εκ των ενδεδειγμένων, ούτε πάντοτε διοριζομένων με πρόταση του Δικαστικού Συμβούλου, όπως απαιτούσε ο νόμος. Κατέστη έτσι εμφανές ότι καλύτερος και οικονομικότερος θα ήταν ο διορισμός ικανών προσώπων προς διεξαγωγή των δικών. Από την ανάγκη αυτή προήλθε ο Ν. ΑΚΑ΄ /1882, ο οποίος δημιούργησε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους.

Το Σώμα αποτελέστηκε από οκτώ μέλη, εκ των οποίων ο ένας ο καλούμενος Δικαστικός Σύμβουλος προήδρευε των λοιπών καλουμένων Νομικών Συμβούλων και διηύθυνε το Δικαστικό Τμήμα του Υπουργείου Οικονομικών. Τα μέλη του Νομικού Συμβουλίου έπρεπε να διαθέτουν ειδικά προσόντα, διορίζονταν για βετία, μετά από

γνωμοδότηση του Υπουργικού Συμβουλίου με πρόταση του Υπουργού Οικονομικών. Ο Δικαστικός Σύμβουλος είχε το δικαίωμα να προτείνει με έγγραφη αιτιολογημένη έκθεση, την απαλλαγή οποιουδήποτε Νομικού Συμβούλου, για την οποία αποφαινόταν ο Υπουργός Οικονομικών. Από τους Νομικούς Συμβούλους τρεις, με πρόταση του αρμοδίου Υπουργού, προσκολλούνταν ως ειδικοί Σύμβουλοι σε ορισμένα Υπουργεία. Καθήκον των Νομικών Συμβούλων ήταν να εξετάζουν υπό τη διεύθυνση του Δικαστικού Συμβούλου όλες τις δικαστικές και μη υποθέσεις του Δημοσίου και του Εκκλησιαστικού Ταμείου που είχαν εισαχθεί ενώπιον των δικαστηρίων, να συνεννοούνται σε συμβούλιο από τρία (3) τουλάχιστον μέλη, να διατυπώνουν την υπεράσπιση που σκοπεύουν να κάνουν και να παρίστανται είτε ένας είτε και περισσότεροι μαζί ενώπιον των δικαστηρίων της πρωτεύουσας και στις εκτός του δικαστηρίου δικαστικές πράξεις ως εκπρόσωποι του Δημοσίου, του Εκκλησιαστικού Ταμείου, του Κεντρικού Ταμείου και του Οικονομικού Εφόρου. Πάντως υπήρχε το δικαίωμα του Υπουργού Οικονομικών να διορίζει με πρόταση του Δικαστικού Συμβούλου και με αμοιβή και άλλους δικηγόρους σε σπουδαίες και κατεπείγουσες υποθέσεις. Για γνωμοδοτήσεις σχετικά με την κατάργηση δικαστικών ή εξωδίκων διαφορών του Δημοσίου με αναγνώριση των απαιτήσεων ή με συμβιβασμό, απαιτείτο προηγούμενη εντολή του Υπ. Οικονομικών και σύμπραξη τριών τουλάχιστον Νομικών Συμβούλων, εκ των οποίων ο ένας έπρεπε να είναι αυτός που είχε αναλάβει την υπεράσπιση στο ακροατήριο, χωρίς δε την ομόφωνη γνωμοδότηση τούτων κάθε λύση ήταν άκυρη. Με τη διοικητική του ιδιότητα το Νομικό Συμβούλιο ήταν το μόνο γνωμοδοτικό σώμα της διοικήσεως για κάθε νομικό ζήτημα και ταυτόχρονα και Διοικητικό Δικαστήριο. Οι Νομικοί Σύμβουλοι, είτε μόνοι, είτε ως Συμβούλιο γνωμοδοτούσαν για αντικείμενα που υποβάλλονταν σ' αυτούς από την Υπηρεσία του Υπουργείου στο οποίο ήταν διορισμένοι. Εκτός αυτού, αν και δεν αναφερόταν ρητά από το νόμο, συμμετείχαν στην προπαρασκευή των κυβερνητικών νομοσχεδίων. Το Νομικό Συμβούλιο είχε και δικαστική αρμοδιότητα, δικάζε ως Διοικητικό Δικαστήριο β' βαθμού ορισμένες διαφορές που προέκυπταν από την εφαρμογή τελωνειακών και φορολογικών νόμων συγκροτούμενο από το Δικαστικό Συμβούλο και τους ειδικούς Νομικούς Συμβούλους των Υπουργείων Δικαιοσύνης και Εσωτερικών, αναπληρουμένων από τους λοιπούς. Ο Δικαστικός Σύμβουλος είχε βαθμό

Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου και ελάμβανε αποδοχές ανώτερες. Ο νομικός Σύμβουλος είχε βαθμό Αρεοπαγίτου και επίσης ελάμβανε ανώτερες αποδοχές.

Για την περιστολή της χρησιμοποίησεως ιδιωτών δικηγόρων στις υποθέσεις του Δημοσίου η μεταγενέστερη νομοθεσία αφ' ενός μεν δημιούργησε βοηθητικά πρόσωπα των Νομικών Συμβούλων, αφ' ετέρου δε παρείχε τη δυνατότητα σε νομομαθείς δημοσίου υπαλλήλους να εκπροσωπούν δικαστικά το Δημόσιο¹. Με το Β.Δ. 8/13-11-1918 έγινε κωδικοποίηση των μέχρι τότε ισχυουσών διατάξεων περί δικών του Δημοσίου και περί Νομικών Συμβουλίου.

Τέλος ο Α.Ν. 19/20.11.1935 συνέστησε θέσεις Παρέδρων του Νομικού Συμβουλίου και θέσπισε κανονισμό της λειτουργίας του Νομικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργούσε σε κάθε Υπουργείο αυτοτελές Γραφείο Νομικού Συμβούλου, αποτελούμενο από ένα Νομικό Σύμβουλο, έχοντα βαθμό Αρεοπαγίτου, ενδεχομένως και έναν Πάρεδρο Νομικού Συμβουλίου, έχοντα βαθμό Παρέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και αποδοχές Παρέδρου ΣτΕ, και γραμματειακή υποστήριξη.

Ο Νομικός Σύμβουλος: α) γνωμοδοτούσε σε ερωτήματα του Υπουργείου στο οποίο υπηρετούσε, β) εκπροσωπούσε το Δημόσιο στα δικαστήρια και γ) μετείχε στις εργασίες του Νομικού Συμβουλίου και των λοιπών διοικητικών συμβουλίων σύμφωνα με την πρόβλεψη ειδικών νόμων. Ο Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου αναπλήρωνε τον Νομικό Σύμβουλο στις δίκες και διεκπεραίωνε όσα καθήκοντα του ανέθεταν ο Πρόεδρος ή ο προϊστάμενός του Νομικός Σύμβουλος. Ο Γραμματέας Νομικού Συμβουλίου παρίστατο στις τυπικές δικασίμους των δικαστηρίων, κατέθετε τα δικόγραφα, παρίστατο στις διεξαγωγές αποδείξεων ενώπιον των Προέδρων και Ειρηνοδικών και εκτελούσε τις βοηθητικές εργασίες του Γραφείου. Όλων των Γραφείων προϊστατο ο Δικαστικός Σύμβουλος που από το 1935 μετονομάστηκε σε Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου, με βαθμό Αντιπροέδρου του Αρείου Πάγου. Διοριζόταν με βετιή θητεία και διηύθυνε τις εργασίες της Διευθύνσεως Δικαστικού Υπ. Οικονομικών. Το προσωπικό της Διευθύνσεως αυτής αποτελείτο από 8 Εισηγητές Δικαστικών Υποθέσεων που μεριμνούσαν για την αλληλογραφία επί των διαφόρων δικών με τους Νομικούς Συμβούλους και τους πληρεξουσίου του Δημοσίου. Στις επαρχίες πληρεξούσιοι του

¹ Ν. λΜΔ'/1882, Ν. ΑΧΛΒ'/1887, Ν. 473/1914, Ν.782/1917

Δημοσίου στην Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα και Λάρισα ήταν ανά ένας Δικαστικός Αντιπρόσωπος στην Εφορία με βαθμό διοικητικού υπαλλήλου, ο οποίος με ένα Γραμματέα εκπροσωπούσε το Δημόσιο στα δικαστήρια της έδρας του. Στις υπόλοιπες πόλεις χρησιμοποιούνταν ως δικαστικοί εκπρόσωποι του Δημοσίου δικηγόροι της εκλογής του Δικαστικού Συμβούλου σε κάθε μια πρωτοείσακτη υπόθεση.

2.3 Α.Ν. 2374/1940 έως το 1945

Ο Α.Ν. 2374/1940 αναμόρφωσε το θεσμό πάνω στις εξής κυρίως βάσεις: α) εισήγαγε τη βαθμολογική οργάνωση του κυρίου προσωπικού του Νομικού Συμβουλίου και όρισε τις θέσεις του κυρίου προσωπικού σε 1 θέση Προέδρου με αποδοχές Προέδρου Ελεγκτικού Συνεδρίου, 12 θέσεις Νομικών Συμβούλων με αποδοχές Συμβούλων Ελεγκτικού Συνεδρίου, 18 θέσεις Παρέδρων Νομικού Συμβουλίου με αποδοχές Παρέδρων Ελεγκτικού Συνεδρίου, 25 θέσεις Δικαστικών Αντιπροσώπων Δημοσίου α' τάξεως με αποδοχές Πρωτοδίκου, 53 θέσεις Δικαστικών Αντιπροσώπων Β' τάξεως με αποδοχές Εμμ. Παρέδρου Πρωτοδικών ή δοκίμων Δικαστικών Αντιπροσώπων με αποδοχές Ειρηνοδίκου α' τάξεως, β) ανέθεσε τα διοικητικού περιεχομένου καθήκοντα της Διευθύνσεως Νομικών Υπηρεσιών Υπ. Οικονομικών (έτσι μετονομάστηκε η Διεύθυνση Δικαστικού) στον Διευθυντή Νομικών Υπηρεσιών, ως αυτοτελές όργανο, γ) διαλύθηκαν τα Γραφεία Νομικών Συμβούλων στα Υπουργεία και συγκεντρώθηκαν στο ίδιο κατάστημα όλες οι υπηρεσίες αρμοδιότητας της Διευθύνσεως Νομικών Υπηρεσιών, δ) δημιουργήθηκαν Δικαστικά Γραφεία του Δημοσίου στη Θεσσαλονίκη, Πειραιά, Πάτρα, Λάρισα(ήδη υφιστάμενα), Σέρρες και Βόλο, ε) καθιερώθηκε το σύστημα της αναθέσεως των υποθέσεων για τις υπόλοιπες επαρχίες σε έναν μόνο δικηγόρο, που οριζόταν με τον αναπληρωτή του σε κάθε πρωτοδικειακή περιφέρεια και στ) δημιουργήθηκε ευχέρεια προσλήψεως σε έκτακτες υπηρεσιακές ανάγκες έκτακτων δικηγόρων με διετή θητεία με καθήκοντα αντίστοιχα των Δικαστικών Αντιπροσώπων β' τάξεως. Κατ' εξουσιοδότηση και σε εκτέλεση των διατάξεων του ανωτέρω νόμου εκδόθηκε το Β.Δ. 8/12.9.1940 το οποίο είχε θέση Εσωτερικού Κανονισμού του Σώματος.

2.4 Α.Ν. 427/1945

Το σύστημα του Α.Ν. 2374/1940 διατηρήθηκε για λίγο μόνο. Ο Α.Ν. 427/1945 και οι επακολουθήσαντες Ν. 1715 /51, 2711/1953 και 3693/1957 επέφεραν τις παρακάτω ουσιώδεις τροποποιήσεις: α) προσδιόρισαν την αριθμητική σύνθεση του κυρίου προσωπικού σε μία θέση Προέδρου με βαθμό και αποδοχές Προέδρου Αρείου Πάγου, 2 θέσεις Αντιπροέδρων με βαθμό και αποδοχές Αντιπροέδρου Αρείου Πάγου, 15 θέσεις Νομικών Συμβούλων με βαθμό και αποδοχές Αρεοπαγίτου, 22 θέσεις Παρέδρων με βαθμό και αποδοχές Εφέτου και 60 θέσεις Δικαστικών Αντιπροσώπων α΄ τάξεως με βαθμό και αποδοχές Πρωτοδίκου, β) καθιέρωσαν την είσοδο στο Σώμα με διαγωνισμό με εξαίρεση τον απ' ευθείας διορισμό σε θέσεις Παρέδρων και Νομικών Συμβούλων σε περιορισμένη έκταση, γ) ανέθεσαν ευθέως την ευθύνη της διεξαγωγής των υποθέσεων του Εξωτερικού στο Νομικό Συμβούλιο, δ) δημιούργησαν πάλι στα Υπουργεία Γραφεία Νομικών Συμβούλων, ε) επανέφεραν όλες τις διοικητικού περιεχομένου αρμοδιότητες στον Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου, καταργώντας τη θέση του Διευθυντή, στ) κατέστησαν το Νομικό Συμβούλιο ανεξάρτητη αρχή, υπαγόμενη στον Υπ. Οικονομικών, χωρίς όμως να αποτελεί οργανικό τμήμα του Υπουργείου, ζ) καθιέρωσαν τον διορισμό, με απόφαση της Ολομέλειας, ανά διετία δικηγόρων του Δημοσίου, τακτικού και αναπληρωματικού στις έδρες των Πρωτοδικείων, πλην Θεσσαλονίκης, Πειραιώς, Πατρών και Λάρισας, όπου διατηρήθηκαν τα δικαστικά Γραφεία του Δημοσίου, η) πρόβλεψαν τη δυνατότητα ορισμού έμμισθων δικηγόρων, για ορισμένη θητεία στις επαρχίες, όπου η κίνηση των υποθέσεων το επιβάλλει και θ) δημιούργησαν στην Κεντρική Υπηρεσία (Γραφείο Προέδρου) το τμήμα Υποθέσεων Επαρχιών και Αλλοδαπής με έργο την εποπτεία της διεξαγωγής των δικών εκτός Αθηνών.

Κατά το στάδιο τούτο της οργανώσεως δημοσιεύτηκαν βάσει μεν εξουσιοδοτήσεως του Α.Ν. 427/1945 ο υπ' αριθμ. 56/27-6-46 Εσωτερικός Κανονισμός του Σώματος, βάσει δε εξουσιοδοτήσεως του Ν. 3693/1957 ο από 28-4-59 Εσωτερικός Κανονισμός αυτού που αντικατέστησε τον προηγούμενο.

2.5 Η Πορεία

Η νέα εποχή στην πορεία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους αρχίζει με το Β.Δ. 6/1961 (ΦΕΚ Α 5) «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους». Με τον Οργανισμό αυτό, ο οποίος αποδίδει τις αρμοδιότητες καθώς και τη μορφή οργάνωσης και λειτουργίας του Σώματος, όπως είχαν ήδη διαμορφωθεί νομοθετικά, επαναλαμβάνεται ο και σε προηγούμενα νομοθετήματα² ορισμός του Ν.Σ.Κ. «ως ενιαίας ανωτάτης εν τω κρατικό οργανισμό αρχής υπαγομένης απ' ευθείας εις την αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών», καταγράφονται κατά τρόπο σαφέστερο τα της λειτουργίας και των αρμοδιοτήτων του Προέδρου, της Ολομέλειας και των Τμημάτων, τα της διαρθρώσεως και των αρμοδιοτήτων της Κεντρικής Υπηρεσίας (Γραφείου Προέδρου), των Γραφείων Νομικών Συμβούλων των Υπουργείων και της Θεσσαλονίκης το οποίο προβλέπεται για πρώτη φορά ως Γραφείο Νομικού Συμβούλου, των Δικαστικών Γραφείων, όπου λειτουργούν, καθώς και των δικηγόρων του Δημοσίου και ρυθμίζονται θέματα του κυρίου προσωπικού (σύνθεση, διαβάθμιση και ιεραρχική τάξη, διορισμός δοκίμων Δικαστικών Αντιπροσώπων, προαγωγές, απ' ευθείας διορισμοί, τοποθετήσεις, μεταθέσεις – αποσπάσεις, δικαστικές διακοπές, άδειες, αρχαιότητα, πειθαρχία, απόλυση, ειδική δωσιδικία, ατέλειες, Υπηρεσιακό Συμβούλιο), καθώς και τα σχετικά με τη σύνθεση και κατανομή του διοικητικού προσωπικού.

Άξια επισημάνσεως είναι: α) ο διάχυτος στον Οργανισμό χαρακτήρας της συλλογικής δράσης του Ν.Σ.Κ. στο γνωμοδοτικό του έργο (τμήματα, ολομέλεια), αλλά και στο υπερασπιστικό (τηρητέα πορεία, αποδοχές δικαστικών αποφάσεων, άσκηση ενδίκων μέσων, συμβιβασμοί, αναγνωρίσεις απαιτήσεων κλπ.), β) Η εξομοίωση (βαθμολογική και μισθολογική) του κυρίου προσωπικού προς τους δικαστικούς λειτουργούς, γ) Η διενέργεια των προαγωγών των μελών του (εκτός του Προέδρου και των Αντιπροέδρων) μετά σύμφωνη γνώμη της Ολομέλειας, ως υπηρεσιακού συμβουλίου και με το σύστημα της απόλυτης εκλογής, δ) Η πρόβλεψη ως υπηρεσιακού και πειθαρχικού συμβουλίου της Ολομέλειας για τους βαθμούς Δικαστικού Αντιπροσώπου και Παρέδρου, και Συμβουλίου ειδικής συνθέσεως για τους Νομικούς Συμβούλους, Αντιπροέδρους και Πρόεδρο.

²A.N. 427/1945 άρθρο 1 και Ν.Δ. 2711/53 άρθρο 1

Οι τελευταίες προβλέψεις (ιδιαίτερα στοιχεία γ' και δ') κατοχυρώνουν σε μεγάλο βαθμό την ανεξαρτησία του Σώματος απέναντι στη Διοίκηση στην αντιμετώπιση της υπηρεσιακής εξέλιξης των μελών του, κατά τρόπο ανάλογο προς τον ισχύοντα για τους δικαστικούς λειτουργούς.

Στη συνέχεια με το άρθρο 25 του Ν. 4464/21-29 Απρ. 1965 (ΦΕΚ Α' 72/1965) ορίστηκε ότι η νομική εν γένει υπηρεσία του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων και του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου διενεργείται εφεξής από το Ν.Σ.Κ. και συστήθηκαν Δικαστικά Γραφεία σ' αυτά.

Με το άρθρο 16 παρ. 5 του Ν. 4169/1961 (ΦΕΚ Α' 81/1961) περί Ο.Γ.Α. ορίστηκε ότι η νομική υπηρεσία του ΟΓΑ θα γίνεται από το Ν.Σ.Κ., ενώ προηγουμένως με το άρθρο 7 του Ν.Δ. 2698/1953 (ΦΕΚ Α' 315/1953 είχε προβλεφθεί η σύσταση Γραφείου Νομικού Συμβούλου στο Ι.Κ.Α.

Με το Ν.Δ. 736/1970 (ΦΕΚ Α' 255/1970) αντικαταστάθηκαν ορισμένες διατάξεις του Β.Δ. 6/1961 και ρυθμίστηκαν ορισμένα θέματα, όπως η αναπλήρωση Δικαστών από μέλη του Ν.Σ.Κ., ο διορισμός διαιτητών του Δημοσίου επί διαιτησιών συνομολογουμένων σε συμβάσεις μετ' αλλοδαπών φυσικών ή νομικών προσώπων, η δυνατότητα λήψεως εκπαιδευτικών αδειών, η επιθεώρηση των Δικαστικών Αντιπροσώπων και ορίστηκε ότι δύναται με Β.Δ/τα να επεκτείνονται οι αρμοδιότητες του Ν.Σ.Κ. και επί αποκεντρωμένων δημοσίων υπηρεσιών, ως και επί Ν.Π.Δ.Δ., ανεξαρτήτως του αν προβλέπεται ή όχι τούτο από τις διέπουσες αυτά διατάξεις.

Με το άρθρο 5 του Ν. 118/1975 προβλέφθηκε επέκταση των αρμοδιοτήτων του Ν.Σ.Κ. και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου ιδρύθηκε Δικαστικό Γραφείο.

Ακόμα με το Ν.Δ. 759/1972 (ΦΕΚ Α' 221/1972) ιδρύθηκε ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου Φορολογίας στο Υπουργείο Οικονομικών με εξαιρετικά ευρεία αποστολή, στην αντιμετώπιση φορολογικών υποθέσεων του Δημοσίου.

2.6 Η παρένθεση

Το έτος 1982, ενώ συμπληρωνόταν 100νταετία από της πρώτης λειτουργίας του Ν.Σ.Κ., ως συλλογικού οργάνου, με το Ν. ΑΚΑ'/1882, αντί να εορτασθεί το «Χρυσούν Ιωβηλαίον» του Ν.Σ.Κ. με το Ν. 1256/1982, άρθρο 10 (ΦΕΚ Α'65/1982) καταργήθηκε

το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, ως Αρχή και ως Σώμα, μετατράπηκε σε διεύθυνση Δικαστικού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Σε εξουσιοδότηση του ανωτέρω νόμου εκδόθηκε το Π.Δ. 671/1982 (ΦΕΚ Α'140) για την «Οργάνωση των Νομικών Υπηρεσιών της Διοίκησης».

Τα κύρια χαρακτηριστικά της νέας μορφής και του νέου τρόπου λειτουργίας των Ν.Υ.Δ. εντοπίζονται στα ακόλουθα:

α) Κατάργηση του Ν.Σ.Κ. ως αρχής και ως Σώματος και των θέσεων Προέδρου και Αντιπροέδρων και σύσταση Δ/νσεως Δικαστικού στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους με επικεφαλής Νομικό Σύμβουλο, ως Συντονιστή με θητεία.

β) Σύσταση Νομικών Δ/νσεων σε κάθε Υπουργείο αντί των Γραφείων Νομικών Συμβούλων.

γ) Μετατροπή των θέσεων των Νομικών Συμβούλων του κράτους σε θέσεις Νομικών Συμβούλων Διοικήσεως και αναλόγως και των άλλων θέσεων του κυρίου προσωπικού και κατανομή αυτών στις νέες υπηρεσιακές μονάδες.

δ) Αποκλεισμός της συλλογικής δράσης και τονισμός της ατομικής γνωμοδοτικής δραστηριότητας με προσπάθεια αμβλύνσεως δια της διατηρήσεως της δυνατότητας περιορισμένης λειτουργίας, αντί της Ολομέλειας, Συνελεύσεως των Προϊσταμένων των Νομικών Δ/νσεων με πρωτοβουλία όμως μόνο της Διοικήσεως (Απόφαση των Υπουργών Προεδρίας ή Οικονομικών) και όχι των οικείων Δ/νσεων.

ε) Πρόβλεψη αντιμετώπισεως των δικαστικών υποθέσεων με αρμοδιότητα τριμελών επιτροπών, από μέλη του κυρίου προσωπικού (Σύμβουλος, Πάρεδρος, Δικ. Αντ/πος).

στ) Κατάργηση της βαθμολογικής εξομοιώσεως των μελών προς τους δικαστικούς λειτουργούς και διατήρηση μόνο της μισθολογικής αντιστοιχίας, σε συνδυασμό με πρόβλεψη συμπληρωματικής ισχύος προκειμένου περί της υπηρεσιακής καταστάσεώς τους των διατάξεων του Υπαλληλικού Κώδικα.

ζ) Μεταβολή του συστήματος προαγωγών με την καθιέρωση της κατ' εκλογή προαγωγής, αφαίρεση από την Ολομέλεια και ανάθεση σε άλλο όργανο (Υπηρεσιακό Συμβούλιο) με μέλη κατά το πλείστον εκτός της Υπηρεσίας, της κρίσεως για την υπηρεσιακή και πειθαρχική κατάσταση των μελών.

η) Διατήρηση των υφισταμένων Δικαστικών Γραφείων και πρόβλεψη³ για την ίδρυση νέων σε έδρες Νομών ή σε άλλες μεγάλες πόλεις, η οποία και πράγματι επακολούθησε.

Το έτος 1985 το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους υπήχθη στο Υπουργείο Δικαιοσύνης με το άρθρο 24 του Ν. 1558/1985 (ΦΕΚ Α'137).

2.7 Το νέο ξεκίνημα

Με το Ν. 1884/1990, άρθρο 39 (ΦΕΚ Α' 81) «Διαρρυθμίσεις στην έμμεση φορολογία και άλλες διατάξεις» ανασυστάθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως ενιαία ανωτάτη του Κράτους αρχή, υπαγόμενο απ' ευθείας στον Υπουργό των Οικονομικών, επαναφέρθηκαν σε ισχύ οι μέχρι της καταργήσεώς του ισχύουσες διατάξεις, κυρίως το Β.Δ. 6/1961, εκτός ορισμένων (άρθρα 5 παρ. 2 εδ. γ', 20, 21, 23, 24 παρ. 1 και 29 παρ. 2), καταργήθηκαν ρητά οι διατάξεις του άρθρου 10 Ν. 1256/1982 και του Π.Δ. 671/1982, από το οποίο διατηρήθηκαν μόνο οι διατάξεις των άρθρων 15, 23 παρ. 2 και 32.

Η σύσταση μιας (1) οργανικής θέσεως Προέδρου και τριών (3) θέσεων Αντιπροέδρων, η επαναφορά του συλλογικού συστήματος δράσεως στο γνωμοδοτικό του έργο με την επαναλειτουργία της Ολομέλειας και των Τμημάτων, η επανισχύουσα βαθμολογική εξομοίωση του κυρίου προσωπικού προς τους Δικαστικούς Λειτουργούς, η επανυπαγωγή των μελών από πλευράς υπηρεσιακής και πειθαρχικής καταστάσεώς τους στις παλιές διατάξεις και η δυνατότητα ρυθμίσεως με Π.Δ. και κατά τροποποίηση των κειμένων διατάξεων θεμάτων αναγομένων στην οργάνωση, συγκρότηση και λειτουργία του Ν.Σ.Κ., στην κατανομή αρμοδιοτήτων, στην υπηρεσιακή κατάσταση, στην βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη κλπ., αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του νομοθετικού πλαισίου της μετά την ανασύστασή του λειτουργίας του Ν.Σ.Κ.

Η Πολιτεία ακόμα, στα πλαίσια της προσπάθειας επιτυχημένης αντιμετώπισεως των διαρκώς επεκτεινόμενων αναγκών νομικής παραστάσεως του Κράτους στη σύγχρονη εποχή, αναθέτει στο Ν.Σ.Κ. περισσότερες αρμοδιότητες, όπως η δικαστική εκπροσώπηση της Ελληνικής Δημοκρατίας ενώπιον του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών

³ άρθρο 21 παρ. 1 Π.Δ. 671/1982

Κοινοτήτων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και κάθε δικαστηρίου και δικαστικής αρχής των κρατών – μελών της Ε.Ο.Κ., η οποία ανατέθηκε από 15-9-1991 στο Ν.Σ.Κ. με το άρθρο 39 του Ν. 1947/1991 (ΦΕΚ Α'70/1991).

Στο Υπουργείο Οικονομικών συνιστάται Ειδικό Νομικό Γραφείο Φορολογίας, το οποίο αποτελεί Υπηρεσιακή Μονάδα του Ν.Σ.Κ., που λειτουργεί σύμφωνα με τις ισχύουσες γι' αυτό διατάξεις⁴.

Στο Υπουργείο Γεωργίας συνιστάται ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου του Ν.Σ.Κ., του οποίου αρμοδιότητα είναι η νομική και δικαστική συνδρομή των υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας σε θέματα ερμηνείας και εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στο γεωργικό τομέα, με συμβουλές, γνωμοδοτήσεις και παραστάσεις ενώπιον των οργάνων και επιτροπών της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵.

Ακολουθεί το Π.Δ. 282/1996 «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους»

Σημαντική αρμοδιότητα καθιδρύεται και με τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 2298/1995, όπως μεταγενέστερα τροποποιήθηκαν, με τις οποίες απαιτείται έκδοση γνωμοδοτήσεως του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους για το παραδεκτό της ασκήσεως ενώπιον του ΣτΕ, του Αρείου Πάγου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου απευθυνομένων αιτήσεων αναίρέσεως του ελληνικού δημοσίου, ως απαραίτητη προδικασία για τον προσδιορισμό δικασίμου προς συζήτηση αυτών ενώπιον των ως άνω Ανωτάτων Δικαστηρίων.

Με τις διατάξεις του άρθρου 100^Α του ισχύοντος συντάγματος, όπως αυτό αναθεωρήθηκε από την Ζ' Αναθεωρητική Βουλή των Ελλήνων με το από 6 Απριλίου 2001 Ψήφισμα (ΦΕΚ 84 Α'/17-4-2001) και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 85Α'/18-4-2001), το οποίο εντάσσεται συστηματικά στο Τμήμα Ε'/Κεφάλαιο 2^{ον}, που αναφέρεται στη Δικαστική Εξουσία, **ρυθμίστηκε για πρώτη φορά συνταγματικά ο θεσμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους**. Με τις διατάξεις αυτές δεν εισάγεται στην δικαιική έννομη τάξη, υπό την ευρεία της έννοια, στο νομικό κόσμο της χώρας, ένας νέος θεσμός. Κατοχυρώνεται συνταγματικά ένας θεσμός, ένα Σώμα, το οποίο υφίσταται και λειτουργεί πλέον της 100ετίας, εξυπηρετώντας με την

⁴άρθρο 55 Ν. 2214/1994, ΦΕΚ 75 τ. Α'

⁵άρθρο 14 παρ. 10 Ν. 2227/1994, ΦΕΚ Α' 129

άσκηση των αρμοδιοτήτων του, που ο νομοθέτης του έχει αναθέσει, τα συμφέροντα του Ελληνικού Δημοσίου, επιλύοντας ταυτόχρονα δικαστικές ή εξώδικες υποθέσεις πολιτών, που ανακύπτουν από την εν γένει δραστηριότητα της Διοίκησης.

Το Νομικό Συμβούλιο σήμερα

1.8 Λειτουργία

Θεσμικό Πλαίσιο

Σήμερα το θεσμικό πλαίσιο που προβλέπει και κατοχυρώνει συνταγματικά τη συγκρότηση και λειτουργία του Ν.Σ.Κ. είναι το άρθρο 100^Α του Συντάγματος. Σε εκτέλεση του ως άνω άρθρου και του άρθρου 88 παρ. 2 του Συντάγματος εκδόθηκε ο Ν. 3086/2002 (ΦΕΚ Α' 324) «Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργιών και των Υπαλλήλων του» και το Π.Δ. 238/2002 (ΦΕΚ Α' 214) «Εκτέλεση των διατάξεων περί Νομικού Συμβουλίου του Κράτους».

Αρμοδιότητες

Το έργο του Ν.Σ.Κ. καθορίζεται από τις αρμοδιότητές του που προβλέπονται από το άρθρο 100^Α του Συντάγματος που είναι **ιδίως** η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό. Ειδικότερα το άρθρο 2 του Ν. 3086/2002 εξειδίκευσε τις εν λόγω αρμοδιότητες ως εξής: Στην αρμοδιότητα του Ν.Σ.Κ. υπάγονται:

α) Η δικαστική υπεράσπιση των συμφερόντων του Κράτους και γενικότερα η νομική υποστήριξή του.

β) Η υποστήριξη των υποθέσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 9 και 15 του Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Ν. 2594/1998 (ΦΕΚ 62 Α') και του άρθρου 56 παρ. 3 Π περ. α' έως ε' του Π.Δ. 230/1998 (ΦΕΚ 177 Α').

γ) Η υποστήριξη των υπηρεσιών της Διοίκησης σε θέματα κοινοτικού δικαίου με την επιφύλαξη των διατάξεων που αναφέρονται στην περίπτωση β' της παραγράφου αυτής.

δ) Η διενέργεια όλων των δικαστικών πράξεων, που αναφέρονται στο άρθρο 6 της Πολυμερούς Σύμβασης «Περί διεκδικήσεως διατροφής εις την αλλοδαπήν» που κυρώθηκε με το Ν.Δ. 4421/1964 (ΦΕΚ 215 Α') και ανάγονται στα καθήκοντα του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

ε) Η διεξαγωγή των δικαστικών πράξεων, που προβλέπονται στις διεθνείς συμβάσεις δικαστικής αρωγής σε ποινικές, αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στις οποίες η Ελλάδα είναι συμβαλλόμενο μέρος και συνιστούν καθήκοντα του Υπουργείου Δικαιοσύνης ως κεντρικής αρχής.

στ) Η καθοδήγηση των ενεργειών της Διοίκησης με νομικές γνωμοδοτήσεις.

ζ) Η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό και η ρύθμιση χρεών πτωχών οφειλετών του Δημοσίου.

η) Η γνωμοδότηση για την υπαγωγή διαφορών του Δημοσίου σε διαιτησία και ο ορισμός διαιτητών του.

θ) Η υπεράσπιση δημοσίων υπαλλήλων σε ποινικά δικαστήρια, εφόσον προβλέπεται τούτο από ειδική διάταξη νόμου.

ι) Η γνωμοδότηση για το παραδεκτό και βάσιμο των αναιρέσεων του Δημοσίου και Ν.Π.Δ.Δ. σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 2298/1995 (ΦΕΚ 62 Α'), όπως κάθε φορά ισχύει.

ια) Η επεξεργασία των σχεδίων νόμων, διαταγμάτων και κανονιστικών υπουργικών αποφάσεων, που παραπέμπονται αρμοδίως σ' αυτό και

ιβ) Η δικαστική υπεράσπιση και γενικότερα η νομική υποστήριξη Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών, των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ. ή από μέλη του σύμφωνα με ειδικές διατάξεις.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι εκτός των αρμοδιοτήτων που εγγυάται το σύνταγμα ο νόμος του αναθέτει και άλλες πολυσχιδείς αρμοδιότητες, επιφυλάσσοντας έτσι στο Ν.Σ.Κ. κεντρική θέση στη δομή και τη λειτουργία της διοίκησης. Η απαρίθμηση τους συμβάλει στην κατανόηση του δύσκολου έργου που καλείται να επιτελέσει. Αξίζει

πάντως να σημειωθεί ότι όλες προβλέπονται ήδη πριν από την αναθεώρηση του Συντάγματος.

Εγγυήσεις

Με την παραπομπή της πρότ. 3 του άρθρου 100Α Συντ. στις διατάξεις των άρθρων 88 παρ. 2 και 5. Συντ. αναγνωρίζεται για τα μέλη του Ν.Σ.Κ. όχι όλες – όπως φαίνεται εκ πρώτης όψεως – αλλά ορισμένες μόνο βασικές προσωπικές εγγυήσεις που προβλέπονται για τους δικαστικούς λειτουργούς. Εξ' άλλου στην εξεταζόμενη διάταξη προσδιορίζεται με τη μεγαλύτερη δυνατή ευρύτητα ο κύκλος των προσώπων που απολαμβάνουν τις εγγυήσεις. Ο κύκλος ταυτίζεται με το κύριο προσωπικό του Ν.Σ.Κ.

Το ερώτημα που τίθεται περαιτέρω είναι ποιες εγγυήσεις ισχύουν εν προκειμένω και αν ισχύουν αυτούσιες όπως προβλέπονται για τους δικαστικούς λειτουργούς. Ορθότερο είναι να δεχθούμε κατ' αρχήν την αναλογική ισχύ τους με την προϋπόθεση βέβαια ότι κάθε σχετική ρύθμιση δεν είναι δυνατόν να περιορίζει χωρίς αποχρώντα λόγο τις εγγυήσεις που απολαμβάνουν τα μέλη του κυρίου προσωπικού του Ν.Σ.Κ.

Το άρθρο 100 Α Συντ. περιορίζεται στις βασικές εγγυήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 88 παρ. 2 και 5 Συντ. Σύμφωνα με το άρθρο 88 παρ. 2 Συντ. προβλέπεται η εξομοίωση των αποδοχών τους και η ανάλογη βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη τους, καθώς επίσης και η εκδίκαση συναφών διαφορών από το ειδικό δικαστήριο του άρθρου 99 Συντ. Ο νομοθέτης, ρυθμίζει και το υπηρεσιακό και μισθολογικό καθεστώς των μελών του Ν.Σ.Κ., οφείλει συνεπώς να ακολουθεί κατά βάση τις διατάξεις που ισχύουν σχετικά για τους δικαστικούς λειτουργούς. Κάθε παρέκκλιση από αυτήν την επιταγή ενδέχεται να θέτει ζήτημα συνταγματικότητας της.

Εξ' άλλου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 88 παρ. 5 Συντ. τα μέλη του Ν.Σ.Κ. αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το 65^ο ή, εφόσον κατέχουν ανώτατη θέση στο 67^ο έτος της ηλικίας τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η εν λόγω προσωπική εγγύηση ισχύει ως έκφραση της μονιμότητας και όχι της ισοβιότητας, αφού το σύνταγμα παραλείπει να παραπέμψει στο άρθρο 88 παρ. 1 που διασφαλίζει την τελευταία ως προσωπική εγγύηση. Σχετικά με τις άλλες προσωπικές εγγυήσεις ο νομοθέτης, αν και έχει διακριτική ευκαιρία, δεν επιτρέπεται κατά τη διαμόρφωση των

επιλογών του να παρεκκλίνει χωρίς σοβαρό λόγο από όσα ισχύουν για τους δικαστικούς λειτουργούς.

Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 100 Α δεν παραπέμπει στο άρθρο 87 παρ. 1 και 2 Συντ. Κατά συνέπεια, τα μέλη του Ν.Σ.Κ. δεν απολαύουν τις λειτουργικές εγγυήσεις που ισχύουν για τους δικαστές. Εν' όψει της συνταγματική αναβαθμισμένης θέσης τους θα ήταν πάντως ορθό να δεχθούμε ότι απολαύουν ανεξαρτησία, όταν καλούνται να γνωμοδοτήσουν ατομικά η σε σχηματισμό. Αντίθετα, δεσμεύονται από τις οδηγίες του αρμόδιου υπουργού, όταν τον εκπροσωπούν ενώπιο των δικαστηρίων. Είναι προφανές ότι ανάλογη αντιμετώπιση προσιδιάζει στα μέλη του Ν.Σ.Κ. ως προς άλλες αρμοδιότητες του, αφού μόνο κατ' εξαίρεση απολαύουν την ανεξαρτησία που εγγυάται το σύνταγμα στους δικαστικούς λειτουργούς.

Από τη συστηματική ερμηνεία της διάταξης που εξετάζουμε προκύπτουν το εξής:

α) Οι κυριότερες προσωπικές εγγυήσεις που ισχύουν για τους δικαστικούς λειτουργούς αναγνωρίζονται και για τα μέλη του Ν.Σ.Κ.

β) Η συνταγματική αναβάθμιση του Ν.Σ.Κ. επιτρέπει κατ' εξαίρεση την επέκταση στα μέλη του λειτουργικών εγγυήσεων.

Ο εκτελεστικός Ν. 3086/2002, εξειδικεύοντας τις παραπάνω συνταγματικές επιλογές για τις προσωπικές εγγυήσεις των μελών του Ν.Σ.Κ., εναρμονίζεται με το κανονιστικό περιεχόμενο τους. Από την προσεκτική μελέτη των επιλογών του νομοθέτη δεν διαπιστώνονται παρεκκλίσεις και πολύ περισσότερο αποκλίσεις που θα έθεταν ζήτημα συνταγματικότητας του.

Καθήκοντα μελών Ν.Σ.Κ.

Τα μέλη του κυρίου προσωπικού του Ν.Σ.Κ., στις υποθέσεις που τους έχουν ανατεθεί ενεργούν όλες τις διαδικαστικές πράξεις, ασκούν όλα τα ένδικα μέσα και βοηθήματα και γενικά προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενδεικνύομενη νόμιμη ενέργεια μέχρι την αμετάκλητη περαίωση των υποθέσεων.

Υποχρεώσεις μελών Ν.Σ.Κ. και Δημοσίων υπηρεσιών

Σε κάθε δικαστική ή εξώδικη υπόθεση, μετά από την ανάθεση αυτής σε Γραφείο του Ν.Σ.Κ., οφείλει το μέλος του κυρίου προσωπικού που την χρεώθηκε, να προβεί στις αναγκαίες ενέργειες για την εξακρίβωση του πραγματικού της διαφοράς και σε συλλογή των απαραίτητων αποδεικτικών στοιχείων, με σκοπό την υπεράσπιση των συμφερόντων του Δημοσίου. Εφόσον από τα στοιχεία αυτά πιθανολογείται η βασιμότητα των αξιώσεων, που προβάλλονται κατά του Δημοσίου, κινείται από τον χειριζόμενο την υπόθεση η διαδικασία, που προβλέπεται κατά περίπτωση από την παρ. 1 του άρθρου 7, την περ. α΄ της παρ. 2 του άρθρου 17 και την περ. β΄ της παρ. 3 του άρθρου 18 για την αναγνώριση αυτών ή για τη συμβιβαστική επίλυση της διαφοράς ή σε περίπτωση αμφιβολίας, για τον καθορισμό της τηρητέας πορείας, κατά τις διακρίσεις των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 6. Στην αντίθετη περίπτωση οφείλει να εξαντλήσει κάθε ενδεικνυόμενη δικαστική ή εξώδικη ενέργεια ή παράσταση, για την υπεράσπιση του συμφέροντος του Δημοσίου.

Κάθε δημόσια αρχή και υπηρεσία υποχρεούται: 1) σε άμεση παροχή προς τα γραφεία και τα μέλη του Ν.Σ.Κ. των πληροφοριών και στοιχείων, τα οποία προσφέρονται για την υποστήριξη των δικαιωμάτων του Δημοσίου ή απόκρουση των κατ' αυτού αξιώσεων τρίτων, 2) σε έγκαιρη υπόδειξη των μαρτύρων του Δημοσίου η κατάθεση των οποίων, εφόσον είναι δημόσιοι υπάλληλοι, είναι υποχρεωτική και 3) σε κάθε άλλη δυνατή συνδρομή με παροχή υπηρεσιών που υποβοηθούν το έργο της υποστήριξης των υποθέσεων του Δημοσίου. Άρνηση, ολιγωρία ή πλημμελής εκπλήρωση των υποχρεώσεων αυτών συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα που διώκεται ύστερα από σχετικό έγγραφο του Προέδρου του Ν.Σ.Κ. και δημιουργεί την υποχρέωση στις αρμόδιες υπηρεσίες ελέγχου των υπευθύνων και ενδεχόμενου καταλογισμού σε βάρος τους των ζημιών που υπέστη το Δημόσιο από τη συμπεριφορά τους.

Γνωμοδοτική αρμοδιότητα Ν.Σ.Κ.

Η αρμοδιότητα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ως γνωμοδοτικού οργάνου της Διοικήσεως σε νομικά ζητήματα είναι αποκλειστική, δεν υπάρχουν άλλα

όργανα τα οποία να έχουν από το νόμο παρόμοια γενική αρμοδιότητα. Υπάρχουν και λειτουργούν βέβαια διάφορες επιτροπές ή συμβούλια τα οποία έχουν περιορισμένη γνωμοδοτική αρμοδιότητα επί διοικητικών θεμάτων όχι όμως επί νομικών θεμάτων.

Οι γνωμοδοτήσεις σε ερωτήματα και τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις των Επιτροπών, των Τμημάτων και της Ολομέλειας εκδίδονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών, που έχουν ψήφο, οι οποίοι εκφέρουν τη γνώμη τους κατά σειρά αρχαιότητας, αρχίζοντας από τον νεότερο. Στα Τμήματα και στην Ολομέλεια σε περίπτωση που διατυπωθούν περισσότερες από δύο γνώμες, αυτοί που εκφράζουν την ασθενέστερη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μια από τις επικρατέστερες. Εάν οι γνώμες που εκφράζονται συγκεντρώνουν ίσο αριθμό ψήφων, γίνεται ψηφοφορία, για να αποκλειστεί μια από αυτές. Αυτοί που εκφράζουν τη γνώμη που αποκλείεται οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις άλλες, μέχρι να σχηματισθεί πλειοψηφία. Αν υπάρξει ισοψηφία, στις μεν συνεδριάσεις της ολομέλειας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου, στις δε συνεδριάσεις των Τμημάτων η υπόθεση παραπέμπεται στην Ολομέλεια. Στις συνεδριάσεις των Επιτροπών, αν δεν σχηματισθεί πλειοψηφία, η υπόθεση παραπέμπεται στο αρμόδιο Τμήμα. Οι γνωμοδοτήσεις και τα πρακτικά περιέχουν και τη γνώμη της μειοψηφίας με την αιτιολογία της. Επίσημο αντίγραφο κάθε γνωμοδότησης αποστέλλεται στην αντίστοιχη υπηρεσία, που επιμελήθηκε για την υποβολή του ερωτήματος, η οποία έχει την υποχρέωση να ενεργήσει για την αποδοχή ή μη αυτής.

Οι γνωμοδοτήσεις δεν δημιουργούν δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου, πριν από την αποδοχή τους με επισημειωματική πράξη από τον Πρόεδρο της Βουλής, τον αρμόδιο Υπουργό ή το Διοικητικό Συμβούλιο Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή άλλο κατά νόμο αρμόδιο όργανο αυτού ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής ή από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας. Μετά την αποδοχή τους οι γνωμοδοτήσεις αποτελούν πράξεις, που είναι υποχρεωτικές για τη Διοίκηση ή το Νομικό Πρόσωπο ή την Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή.

1.9 Οργάνωση

Στελέχωση

Στο Ν.Σ.Κ. υπηρετούν: α) οι Λειτουργοί του Ν.Σ.Κ., δηλ. Ο Πρόεδρος, έξι (6) Αντιπρόεδροι, σαράντα οκτώ (48) Νομικοί Σύμβουλοι, εκατόν εξι (106) Πάρεδροι, εκατόν ενενήντα εννιά (199) Δικαστικοί Αντιπρόσωποι και β) εκατόν σαράντα (140) Διοικητικοί Υπάλληλοι, δηλ. ένας (1) Γενικός Διευθυντής, δύο (2) Διευθυντές, εννιά (9) Τμηματάρχες και εκατόν είκοσι οκτώ (128) Διοικητικοί Υπάλληλοι.

Ειδικότερα:

α) Του Ν.Σ.Κ. προΐσταται ο Πρόεδρός του, ο οποίος είναι υπηρεσιακός και πειθαρχικός προϊστάμενος του κυρίου και διοικητικού προσωπικού του Ν.Σ.Κ. και του οποίου οι αρμοδιότητες ορίζονται στο άρθρο 8 του Ν. 3086/2002.

Το Ν.Σ.Κ. κατά την επιστημονική του δομή, δηλ. ως συλλογικό όργανο, λειτουργεί σε Ολομέλεια, Τμήματα και Τριμελείς Επιτροπές. Ο αριθμός και η συγκρότηση των Τμημάτων ορίζεται για κάθε δικαστικό έτος με απόφαση του Προέδρου του Ν.Σ.Κ. (ήδη λειτουργούν πέντε τμήματα).

Στην Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ., στα Γραφεία Νομικών Συμβούλων και στα Ειδικά Γραφεία Νομικών Συμβούλων λειτουργεί Τριμελής Επιτροπή, η οποία συγκροτείται από έναν Αντιπρόεδρο ή έναν Νομικό Σύμβουλο, τον εισηγητή της υπόθεσης και από ένα άλλο μέλος του Ν.Σ.Κ., που υπηρετεί στην υπηρεσιακή αυτή μονάδα. Τριμελής Επιτροπή συγκροτείται και στα Δικαστικά Γραφεία στα οποία υπηρετούν τουλάχιστον τρία μέλη του Ν.Σ.Κ., από τα οποία το ένα τουλάχιστον είναι Πάρεδρος, ο οποίος και συμμετέχει υποχρεωτικά σ' αυτήν. Όλα τα μέλη των Επιτροπών έχουν δικαίωμα ψήφου.

Τα πρακτικά γνωμοδοτήσεων (άρθρο 7) σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις, καθώς και όσα αναφέρονται σε περιοδικές παροχές ανεξαρτήτως ποσού εγκρίνονται από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών. Πρακτικά γνωμοδοτήσεων σε δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις με χρηματικό αντικείμενο μέχρι ποσού 6.000 ευρώ εγκρίνονται από τον Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ. εκτός εκείνων που αφορούν υποθέσεις μείζονος σημασίας ή

έχουν ευρύτερες δημοσιονομικές επιπτώσεις. Τα πρακτικά αυτά δεν έχουν ισχύ ούτε εκτελούνται χωρίς την έγκριση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ή του Προέδρου του Ν.Σ.Κ., κατά περίπτωση, οι οποίοι μπορούν να τροποποιούν αυτά μόνο προς όφελος του Δημοσίου. Το παραπάνω ποσό των 6.000 ευρώ μπορεί να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Τα πρακτικά σε υποθέσεις ακυρωτικής διαδικασίας εγκρίνονται από τον αρμόδιο κατά περίπτωση Υπουργό. Τα πρακτικά πριν από την έγκρισή τους δεν δημιουργούν δικαίωμα υπέρ οποιουδήποτε τρίτου, ούτε χορηγείται αντίγραφο αυτών. Μετά την έγκρισή τους, εκτελούνται υποχρεωτικά από τη Διοίκηση και δεν υπόκεινται σε οποιονδήποτε παραπέρα έλεγχο. Σε κάθε περίπτωση δεν χορηγείται αντίγραφο των εισηγήσεων σε ερωτήματα ή σε δικαστικές ή εξώδικες υποθέσεις.

β) Οι εργασίες του Ν.Σ.Κ. διεξάγονται από **1.** την Κεντρική Υπηρεσία, **2.** Τα γραφεία Νομικών Συμβούλων, **3.** Τα Ειδικά Γραφεία Νομικών Συμβούλων (όπως το Ειδικό Γραφείο Κοινοτικού Δικαίου του Γραφείου Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (τέως Γεωργίας) και το Ειδικό Νομικό Γραφείο Φορολογίας), **4.** Τα Δικαστικά Γραφεία, **5.** Τους Δικηγόρους του Δημοσίου, όπου δεν λειτουργούν Γραφεία Νομικών Συμβούλων ή Δικαστικά Γραφεία και **6.** Τους Δικηγόρους αλλοδαπής:

Γραφεία Νομικού Συμβούλου

Γραφεία Νομικών Συμβούλων λειτουργούν στη Βουλή των Ελλήνων, σε κάθε Υπουργείο, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, στη Σχολή Καλών Τεχνών, στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, στο Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στον Οργανισμό Γεωργικών Ασφαλίσεων και στον Πειραιά. Γραφεία Νομικού Συμβούλου λειτουργούν και σε Γραφεία Υφυπουργών, Γενικές Γραμματείες, Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές ή Ν.Π.Δ.Δ., εφόσον τούτο προβλέπεται από ειδικές οργανικές διατάξεις. Στα Υπουργεία Οικονομίας και Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων λειτουργούν ως υπηρεσιακές μονάδες του Ν.Σ.Κ. Ειδικό Γραφείο Νομικού

Συμβούλου Φορολογίας και Ειδικό Γραφείο Νομικού Συμβούλου Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Ειδικό Γραφείο Κοινοτικού Δικαίου).

Στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου ανήκουν: α) Η ενώπιον όλων των δικαστηρίων και αρχών παράσταση και υπεράσπιση κάθε κατηγορίας και φύσεως υποθέσεων της αρμοδιότητάς του και η εισήγηση στο Νομικό Συμβούλιο ή την οικεία Επιτροπή, για τις δικαστικές και εξώδικες υποθέσεις που τους ανατίθενται, β) Η εκτέλεση των παρεχόμενων σ' αυτό, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, εντολών, γ) Η εισήγηση ενώπιον των Τμημάτων ή της Ολομέλειας του Ν.Σ.Κ. επί ερωτημάτων, τα οποία απευθύνονται προς αυτό και η κατάρτιση των σχετικών γνωμοδοτήσεων, δ) Η καθοδήγηση με ατομικές γνωμοδοτήσεις και συμβουλές όλων των υπηρεσιών του Υπουργείου ή των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου του άρθρου 19 και η εισήγηση για την επεξεργασία σχεδίων νόμων και διαταγμάτων ή κανονιστικών αποφάσεων.

Δικαστικά Γραφεία

Στην έδρα κάθε Περιφέρειας, εκτός της Περιφέρειας Αττικής (Αθήνα, Πειραιά), Κεντρικής Μακεδονίας (Θεσσαλονίκη) και Βορείου Αιγαίου (Μυτιλήνη), καθώς και στις πόλεις Αγρίνιο, Αλεξανδρούπολη, Βέροια, Βόλο, Έδεσσα, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Καλαμάτα, Κατερίνη, Κοζάνη, Κομοτηνή, Κόρινθο, Λαμία, Λάρισα, Λιβαδειά, Μεσολόγγι, Ναύπλιο, Πάτρα, Πολύγυρο, Πύργο, Ρέθυμνο, Ρόδο, Σέρρες, Σπάρτη, Σύρο, Τρίκαλα, Χαλκίδα και Χανιά, λειτουργούν Δικαστικά Γραφεία του Ν.Σ.Κ. Δικαστικά Γραφεία λειτουργούν επίσης σε Ν.Π.Δ.Δ. ή Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές σύμφωνα με ειδικές για αυτά διατάξεις.

Στο Δικαστικό Γραφείο ανήκει: α) Η ενώπιον όλων των Δικαστηρίων και Αρχών της περιφέρειας του νομού υπεράσπιση του Δημοσίου, β) Η εισήγηση για τις υποθέσεις αυτές στην Επιτροπή του Γραφείου, αν είναι δυνατή η συγκρότησή της, διαφορετικά στο Ν.Σ.Κ. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών μετά από εισήγηση του Προέδρου του Ν.Σ.Κ., μπορεί να ιδρύονται και νέα Δικαστικά Γραφεία ή να καταργούνται υφιστάμενα.

Κεντρική Υπηρεσία

Η Κεντρική Υπηρεσία του Ν.Σ.Κ, η οποία έχει διφυή χαρακτήρα επιστημονικό αλλά και χαρακτήρα διοικητικής υπηρεσίας με κύριο καθήκον την υποστήριξη του κυρίου έργου του Ν.Σ.Κ. συγκροτείται από ένα σύνολο υπηρεσιών όπως: Το Γραφείο Προέδρου, Την Γραμματεία (με Γραφεία Σύνταξης και Αρχείου Πρακτικών του Ν.Σ.Κ.), τους Σχηματισμούς Δικαστικών Υποθέσεων, το Κέντρο Πληροφορικής, μελετών και Νομικών Εκδόσεων (με Γραφεία Μελετών και Νομικών Εκδόσεων, Βιβλιοθήκης και Μηχανοργάνωσης και Πληροφορικής) και την Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης. Στην Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης υπάγονται: α) η Διεύθυνση Διοικητικού και Διοικητικής Μέριμνας και β) η Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων.

Σχηματισμοί Δικαστικών και εξωδίκων υποθέσεων

Ειδικώς για τους Σχηματισμούς Δικαστικών και εξωδίκων υποθέσεων πρέπει ν' αναφερθεί ότι διακρίνονται: α) Στον σχηματισμό υποθέσεων δικαιοδοσίας Δικαστηρίων Ευρωπαϊκής Ένωσης, Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Δικαστηρίων αλλοδαπής και β) Στους Σχηματισμούς ημεδαπής. Οι Σχηματισμοί Δικαστικών και εξωδίκων υποθέσεων ημεδαπής είναι: α) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Διοικητικών Δικαστηρίων, β) Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Πολιτικών Δικαστηρίων, γ) Σχηματισμός Φορολογικών και Τελωνειακών υποθέσεων, δ) Σχηματισμός Ποινικών υποθέσεων και Σχηματισμός διαφορών δικαιοδοσίας Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το διαφορετικό αντικείμενο των Σχηματισμών, στους οποίους υπάγονται εκτός από τις δικαστικές υποθέσεις και οι εξώδικες υποθέσεις και οι υποθέσεις διαιτησίας, αντίστοιχες κατά είδος και φύση των δικαστικών υποθέσεων της αρμοδιότητας, όπως προκύπτει από την ονομασία τους, απεικονίζει ταυτόχρονα και τους κύκλους δραστηριότητας του Ν.Σ.Κ. σε εθνικό και διεθνές επίπεδο δραστηριότητας. (Υποθέσεις Διεθνείς Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκής

Επιτροπής ΟΗΕ, διεθνών συμβάσεων δικαστικής αρωγής), και Υποθέσεις εθνικού δικαίου (δικαιοδοσίας Διοικητικών Δικαστηρίων, πολιτικών Δικαστηρίων, Ελεγκτικού Συνεδρίου, φορολογικών, τελωνειακών και ποινικών υποθέσεων).

Αναφορά σε ανάλογους θεσμούς του εξωτερικού

1.10 Ιταλία

Η όλη δομή και οργάνωση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους προσομοιάζει προς την του Ιταλικού Νομικού Συμβουλίου, της *Avvocatura dello Stato*, από την οποία ο νομοθέτης του 1940 φαίνεται ότι εμπνεύστηκε τις γενικές αρχές οργάνωσής του. Κατά την ιταλική νομοθεσία, την *Avvocatura dello Stato* απαρτίζουν η *Avvocatura Generale*, που εδρεύει στη Ρώμη και οι *Avvocature Distrettuali*, που εδρεύουν στις έδρες των Εφετείων.

Η *Avvocatura Generale*, που αποτελεί το κεντρικό διευθύνον όργανο, συγκροτείται από τον *Avvocato Generale dello Stato*, που εξομοιώνεται με τον Γεν. Εισαγγελέα του Ιταλ. Ακυρωτικού, τους 6 *Vice- Avvocati Generali*, που εξομοιώνονται με τους Προέδρους Εφετών, τον *Secretario Generale*, τους *Sost. Avvocati Generali*, που εξομοιώνονται με Αρεοπαγίτες, τους *Vice- Avvocati dello Stato*, που εξομοιώνονται με Εφέτες και τους *Sost. Avvocati dello Stato*, που εξομοιώνονται με Πρωτοδίκες.

Ο *Avvocato Generale dello Stato* εποπτεύει για την καλή λειτουργία των υπηρεσιών, διευθύνει τις δικαστικές υποθέσεις και τη γνωμοδοτική εργασία εκδίδοντας γενικές και ειδικές οδηγίες, επιλύει τις διαφωνίες απόψεων είτε μεταξύ των *Avvocature Distrettuali*, είτε μεταξύ αυτών και των διοικητικών υπηρεσιών και υποβάλλει περιοδικά στον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου αναφορές κατατοπιστικές για τη δραστηριότητα της *Avvocatura*. Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του βοηθείται από τους *Vice-Avvocati Generali* και τον *Secretario Generale*, ο οποίος έχει και το καθήκον να διευθύνει τις διοικητικές υποθέσεις.

Η *Avvocatura Generale* απασχολείται με την υπεράσπιση του Κράτους ενώπιον των ανωτάτων συνταγματικών, τακτικών και διοικητικών δικαστηρίων (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της Σικελίας, Ακυρωτικό, Συμβούλιο

Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο, Ανώτατο Δικαστήριο Υδάτων κλπ.), καθώς και ενώπιον των δικαστηρίων της περιοχής της Ρώμης.

Οι *Avvocature Distrettuali* συγκροτούνται από ένα *Avvocato Distrettuale*, από *Vise- Avvocati* και *Sost. Avvocati* καθώς επίσης και από αριθμό *Procuratori*. Κάθε μια απ' αυτές στην περιοχή της επιφορτίζεται με την εκπροσώπηση και υπεράσπιση στα δικαστήρια της διοικήσεως και την παροχή πληροφοριών σ' αυτή. Το προσωπικό μπαίνει στο Σώμα κατόπιν διαγωνισμού.

Η *Avvocatura dello Stato* ασκεί και την γνωμοδοτική αρμοδιότητα παράλληλα με αυτή που ασκείται από το Συμβούλιο Επικρατείας και περιορίζεται μόνο σε θέματα διοικητικού δικαίου. Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα περιλαμβάνει την άσκηση ή την παραίτηση από αγωγή, τη σύνταξη συμβολαίων και συμβιβασμών, την επεξεργασία σχεδίων νόμων, διαταγμάτων και συγγραφών υποχρεώσεων, καθώς και την παροχή συμβουλών στην διοίκηση σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν με αφορμή αιτήσεις ή ζητήματα που μπορούν να προκαλέσουν διενέξεις.

1.11 Αγγλία

Στην Αγγλία οι κυριότεροι από τους νομικούς συμβούλους του στέμματος (*Law officer for the Crown*) είναι οι εξής: α) ο *Attorney general* β) ο *Solicitor general* γ) ο *Queens advocate* δ) ο *Solicitor to the Treasury*.

α) Ο *Attorney general* ασκεί εισαγγελικά καθήκοντα και είναι ο νομικός σύμβουλος της κυβέρνησης.

β) Ο *Solicitor general* γνωμοδοτεί για την ίδρυση κοινοτήτων και άλλων σωματείων

γ) Ο *Queens advocate* γνωμοδοτεί ως σύμβου του υπουργού των εξωτερικών, των αποκιών και του μυστικόσυμβουλίου για διεθνή, ναυτικά, εκκλησιαστικά και αστικά θέματα. Επιπλέον τελεί και καθήκοντα ανωτάτου εισαγγελέα στις δίκες του δικαστηρίου του ναυαρχίου.

δ) Ο *Solicitor to the treasury* είναι ειδικός νομικός σύμβουλος του υπουργείου των οικονομικών.

Παρατηρήσεις

Μερικές προτάσεις για να εμπλουτιστεί θεσμικά το Ν.Σ.Κ., να εκμοντερνιστεί και να επιτύχει υψηλές επιδόσεις – όπως παρατίθενται από τον Νικόλαο Τσίρο¹ - είναι οι εξής:

α) Η διεύρυνση της κατ' άρθρο 7 παρ. 5 του Ν. 3086/2002 αρμοδιότητες του προέδρου του Ν.Σ.Κ. για έγκριση πρακτικών σε δικαστικές και εξώδικες διαφορές με μικρό χρηματικό ποσό (€6000) στο εκάστοτε, ανώτατο ύψος της συνήθους καθ' ύλην αρμοδιότητας των Ειρηνοδικείων. Μακροπρόθεσμα και εφόσον αποδεικνυόταν στην πράξη ότι έτσι επιτυγχάνεται η ταχύτερη διεκπεραίωση υποθέσεων με σχετικά μικρό χρηματικό αντικείμενο, ίσως θα ήταν σκόπιμη μια περαιτέρω διεύρυνση, ώστε το ποσό της συγκεκριμένης αρμοδιότητας να επεκταθεί και να σταθεροποιηθεί στο εκάστοτε ανώτερο ύψος της συνήθους καθ' ύλην αρμοδιότητας του Μονομελούς Πρωτοδικείου.

β) Η άμεση εκτελεστότητα των γνωμοδοτήσεων. Εάν τούτο δεν είναι βραχυπρόθεσμα εφαρμοστό, θα πρέπει τουλάχιστον να περιοριστεί η αποδοχή τους με επισημειωτική πράξη μόνον από τον εποπτεύοντα Υπουργό του Ν.Σ.Κ., δηλαδή τον εκάστοτε Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών αποκλειομένων των λοιπών αναφερόμενων οργάνων του άρθρου 7 παρ. 4 του Ν. 3086/2002.

γ) Να υπαχθεί στο άρθρο 2 του 3086/2002, όπου περιγράφονται οι σημερινές αρμοδιότητες του Ν.Σ.Κ., η δυνατότητα δικαστικής υπεράσπισης των συμφερόντων του Ελληνικού Κράτους από μέλη του Ν.Σ.Κ. για δικαστικές υποθέσεις ενώπιων των δικαστηρίων των Η.Π.Α. Η εντωμεταξύ άρτια εξειδίκευση πολλών μελλών του Ν.Σ.Κ. σε υποθέσεις του Ελληνικού Κράτους στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διευκολύνει τη συμμετοχή τους σε δικαστηριακές υποθέσεις του Ελληνικού Κράτους στο χώρο δικαιοδοσίας των Η.Π.Α. Έτσι, το Ελληνικό Κράτος θα εξοικονομήσει χρόνο και χρήμα για την επιτυχή και ασφαλή διεξαγωγή των σχετικών υποθέσεων.

δ) Προτείνεται η ίδρυση ειδικού γραφείου ποινικών υποθέσεων για την αποτελεσματική υπεράσπιση των συμφερόντων του Ελληνικού Δημοσίου σε δίκες

¹«Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους ως σύγχρονο νομικό-διοικητικό σύστημα», Τιμητικός Τόμος Νομικού Συμβουλίου του Κράτους

ποινικού χαρακτήρα. Το γραφείο αυτό θα μπορούσε να λειτουργεί και ως τμήμα μελετών και ενημέρωσης επί υποθέσεων ποινικού χαρακτήρα και ειδικότερα, όπου το Ελληνικό Δημόσιο εμφανίζεται ως διάδικος επί των σχετικών δικών.

Συμπέρασμα

Η πρόβλεψη του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ως ενιαίας, ανωτάτης αρχής του Κράτους, υπαγομένου απ' ευθείας στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών και οι σημαντικότερες αρμοδιότητές του το καθιστούν θεματοφύλακα των συμφερόντων του Δημοσίου και της νομικής υποστήριξης του Δημοσίου, αλλά ταυτόχρονα ευέλικτο και αποτελεσματικό και φιλικό προς τον πολίτη, ο οποίος μπορεί να προσφύγει σ' αυτό για ν' αναγνωρίσει απαιτήσεις του κατά του Δημοσίου και να συμβιβαστεί με αυτό έτσι ώστε ν' αποφεύγει πολλές φορές πολυχρόνιους και δαπανηρούς δικαστικούς αγώνες. Οι αρμοδιότητες του Ν.Σ.Κ. σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, η οργανωτική του δομή, λειτουργία και σύγχρονος εξοπλισμός σε ηλεκτρονικά μέσα, η λειτουργία σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, δικαιολογούν πλήρως τον χαρακτηρισμό του Ν.Σ.Κ. «ως μεγάλου Σώματος της Διοίκησης»¹ και «ως οιονεί δικαστικού θεσμού»².

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

¹βλ. Ε. Σπηλιωτόπουλου, Εγχειρίδιο διοικητικού Δικαίου, έκδ. 11^η παρ. 284

²βλ. Ε. Βενιζέλο στα πρακτικά συνεδρίασης της Βουλής της 28-3-1996 σελ. 32-33

- Berthelemy H. – Στασινόπουλου Μ.: Διοικ. Δίκαιον-τόμ. Β' (1941) σ. 245.
- Αγγελοπούλου Γ.: Σύστημα Διοικ. Δικαίου-τόμ. Α'(1885-1892) σ. 197 επ.
- Βάλληνηδα Γ.: Δημόσιον, Ζαχαρόπουλος-Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας-τόμ. Β'(1936) σ. 718.
- Βρέκοσι Α.: Νομικόν Συμβούλιον- Νομικός Σύμβουλος, Λεξικό Νομικής, Διοικήσεως και Αστυνομίας- τομ. ΣΤ'(1934) σ. 117.
- Γλυκοφρύδη Η.: Υπάλληλοι δημόσιοι, Ζαχαρόπουλος Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας τόμ. ΣΤ'(1937) σ. 545.
- Διοβουνιώτου Γ.: Το Νομικόν Συμβούλιον (1935) Δ-κή Ζ' σ. 712.
- Ευκλείδου Σ. – Παπαδοπούλου Κ.: Ερμηνεία Πολιτικής Δικονομίας- τόμ. Α'(1932) σ. 332 επ.
- Ζέπου Ι.: Βασιλικά-τόμ. Α'(1910) σ. 433, 455, 463.
- Ι.Θ.Π.: Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους, Νεώτερο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ηλίου τόμ. ΙΔ' σ. 498.
- Καρβελά Δ. κ.λ.π. Νομικόν Συμβούλιον, Ζαχαρόπουλος Συμπλήρωμα Νομολογίας 1935-1952 τόμ. 1 (1953) σ. 447, 698.
- Κονιαβίτου Κ.: Ικανότης δικονομική, Ζαχαρόπουλος Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας-τόμ. Δ'(1938) σ. 326.
- Λιβαδά Μ.: Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας (1927) παρ. 408.
- Μπέη Σ.: Δημόσιον, Ζαχαρόπουλος Συμπλήρωμα Νομολογίας 1935-1952 τόμ. 2 (1953) σ. 967.
- Οικονομίδου Β. – Λιβαδά Μ.: Εγχειρίδιον Πολιτικής Δικονομίας τόμ. Α'(1924) σ. 82 επ. και 287 επ.
- Παπαστεργίου Σ.: Νομικόν Συμβούλιον, Ζαχαρόπουλος Γεν. Ευρετήριο Νομολογίας τόμ. Ε'(1939) σ. 114.
- Παπαχατζή Γ.: Σύστημα του εν Ελλάδι ισχύοντος Διοικ. Δικαίου (1952) σ. 230.
- Πολυκράτη Ι.: Το Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους, Νεώτερο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ηλίου τόμ. Ζ' σ. 1533.
- Ποταμιάνου Δ.: Ερμηνεία των περί Πολιτικής Δικονομίας και Οργανισμού των Δικαστηρίων νόμων (1902-1905) παρ. 689.
- Υγουρίτσα Χ.: Νομικόν Συμβούλιον, Πυρσός Μεγάλη Ελλην. Εγκυκλοπαίδεια τόμ. ΙΗ'(1932) σ. 357.
- Σπεράντσα Α.: Κώδιξ Νόμων Δημοσίου (1940).
- Στασινοπούλου Μ.: Αστική ευθύνη του Κράτους (1950) σ. 386.
- Στασινοπούλου Μ.: Δίκαιον Διοικ. Πράξεων (1951) σ. 123, 126.
- Σταυροπούλου Τ.: Νομικόν Συμβούλιον του Κράτους, Ζαχαρόπουλος Συμπλήρωμα Νομολογίας 1935-1952 τόμ. 4 (1954).
- Τόμος Τιμητικός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους 125 Χρόνια, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

Τσάτσου Θ.: Το Νομικόν Συμβούλιον, Πυρσός Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια-τόμ. Γ'(1934) σ. 251.

ΣΧΕΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ

Β.Δ. 6/1961 (ΦΕΚ Α'5), Ν. 4464/1965 (ΦΕΚ Α'72/1965), Ν. 4169/1961 (ΦΕΚ Α'81/1961), Ν.Δ. 736/1970 (ΦΕΚ Α'255/1970), Ν. 118/1975, Ν.Δ. 759/1972 (ΦΕΚ Α'221/72), Ν. 1256/82 (Φεκ Α'65), Π.Δ. 671/82 (ΦΕΚ Α'140), Ν. 1558/1985 (ΦΕΚ Α') 137/1985), Ν.1884/1990 (ΦΕΚ Α'81), Ν. 1947/1991 (ΦΕΚ Α'70/91), Ν. 2214/1994 (ΦΕΚ Α'75), Ν. 2227/1994 (ΦΕΚ Α'129), Π.Δ. 282/96 , Ν. 2298/1995 (ΦΕΚ Α'62), Ν. 3086/2002 (ΦΕΚ Α'324), Π.Δ. 238/2002 (ΦΕΚ Α'214), Ν. 2594/1998, Π.Δ. 230/1998, Ν.Δ. 4421/1964, Ν. 2298/1995, Ν. ΑΚΑ'/1882, Α.Ν. 2374/1940, Α.Ν. 427/1945, Ν. 1256/82 (ΦΕΚ Α'65/1982), Ν. 1884/1990 (ΦΕΚ Α'81), Β.Δ. της 12-5-1835, Β.Δ. της 29-4-1843, Β.Δ. της 15-12-1843, Β.Δ. της 10-7-1856, Β.Δ. της 26-7-1860, Β.Δ. της 28-3-1867, Β.Δ. της 28-3-1867, Β.Δ. 8/13-11-1918, Α.Ν. 19/20-11-1935, Α.Ν. 2374/1940, Β.Δ. 8/12-9-1940, Ν. 1715/51, Ν. 2711/1953, Ν. 3693/1957, Β.Δ. 6/1961

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους αποτελεί ενιαία ανώτατη αρχή του κράτους και υπάγεται απευθείας τον υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Το άρθρο 100 Α του ισχύοντος Συντάγματος (κεφ. 1^ο του τμήματος Ε΄ που αφορά στη Δικαστική εξουσία) ορίζει ότι: «Στην αρμοδιότητα του Ν.Σ.Κ. ανήκουν ιδίως η δικαστική υποστήριξη και εκπροσώπηση του Δημοσίου και η αναγνώριση απαιτήσεων κατά του Δημοσίου ή ο συμβιβασμός σε διαφορές με αυτό» Στην παρούσα εργασία παρακολουθείται η ιστορική εξέλιξη του θεσμού από τις αρχές σχεδόν του ελεύθερου βίου της χώρας μέχρι και σήμερα. Γίνεται αναφορά στη λειτουργία και στις αρμοδιότητες του μεγάλου αυτού σώματος της διοίκησης³, ενώ αναλύονται επίσης η οργάνωση, η δομή και η στελέχωση του. Επιχειρείται ακόμα σύγκριση του θεσμού με ανάλογους του εξωτερικού. Τέλος σταχυολογούνται προτάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του.

Λήμματα: Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, εκπροσώπηση, Υπεράσπιση του Κράτους, Αναγνώριση Απαιτήσεων, Συμβιβασμός, Γνωμοδοτική Αρμοδιότητα

SUMMARY

LEGAL COUNCIL OF THE STATE

The Legal Council of the State is mainly responsible for the support and the representation of the State in legal matters. It is also authorized to settle economical disputes between public services and citizens out of the court.

This essay includes a presentation of the historical advance of the Council from the liberation of the Greek nation until today. How it is organized, its principle of operation, its structure and its constitution are also analyzed. A comparison is being made between the Greek Legal Council of the State and similar councils of other countries. Finally ways of improving its function are being mentioned.

Key Words: Legal Council of the State, Legal representaiton, State legal defense, Compromise

³ όπως εξειδικεύονται στο Ν. 3086/2002